

Wpływ samorządu aptekarskiego na sytuację prawną jego członków – wybrane zagadnienia

Agnieszka Zimmermann¹, Lubomira Wengler¹, Leszek Pawłowski²

¹ Zakład Prawa Medycznego Akademii Medycznej w Gdańsku

² Zakład Medycyny Paliatywnej Akademii Medycznej w Gdańsku

Adres do korespondencji: Agnieszka Zimmermann, Zakład Prawa Medycznego Akademii Medycznej w Gdańsku, tel. 0603 60 75 15, e-mail: agnieszkazimmermann@amg.gda.pl

The influence of the professional pharmacist self-government on the legal status of its members – selected issues

The study describes selected issues and competences of the professional pharmacist self-government and its influence on the legal status of its members. It raises especially the problems of rights and duties of the pharmacists who belong to the Pharmaceutical Society and the rules of their professional liability.

Keywords: legal acts, pharmacist.

© Farm Pol, 2009, 65(3): 192-196

Samorząd aptekarski, zwany zamiennie przez ustawodawcę *samorządem zawodu aptekarskiego*, skupia farmaceutów, a zatem osoby wykonujące zawód zaufania publicznego. Powyższa kwalifikacja prawna ma znaczenie tylko w odniesieniu do samorządów specjalnych, których członkowie wykonują tak właśnie sklasyfikowany zawód. Konstytucja RP z 1997 r. w art. 17 ust.1 formułuje cele, które winny one realizować. Cele te są dwa, a mianowicie piecza nad należytym wykonywaniem zawodu w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony oraz reprezentacja interesów zawodowych członków. Do ich osiągnięcia wymagana jest, w sposób niejako naturalny, obligatoryjna przynależność wszystkich osób wykonujących dany zawód do właściwego samorządu zawodowego. W przypadku dobrowolnego członkostwa, w szczególności piecza, o której wyżej mowa, nie mogłaby być realizowana [1]. Określone w ustawie zasadniczej cele są realizowane przez samorząd aptekarski, z tym że w świetle art. 1 ust. 1 ustawy o izbach aptekarskich [2] reprezentuje on nie tylko interesy zawodowe członków, co odpowiada wymogom Konstytucji RP, ale także interesy społeczne i gospodarcze.

Samorząd aptekarski, zwany zamiennie przez ustawodawcę *samorządem zawodu aptekarskiego*, skupia farmaceutów, a zatem osoby wykonujące zawód zaufania publicznego. Powyższa kwalifikacja prawna ma znaczenie tylko w odniesieniu do samorządów specjalnych, których członkowie wykonują tak właśnie sklasyfikowany zawód. Konstytucja RP z 1997 r. w art. 17 ust.1 formułuje cele, które winny one realizować.

Zadania samorządu aptekarskiego

Zgodnie z art. 1 ust. 2 ustawy [2] w wykonywaniu swych zadań korporacja jest niezależna i podlega tylko ustawom. Zagwarantowana w ten sposób przez ustawodawcę samodzielność ulega jednak pewnym ograniczeniom. Część z nich przybiera postać przyznaną ministrowi właściwemu do spraw zdrowia środków nadzorczych, na co wskazuje art. 13 ustawy [2]. Część wynika jednak z konieczności ochrony rynku (konkurencji i konsumentów) przed ewentualnymi próbami nadużyć związanych z „monopolizacją” zawodu przez korporację. Samorząd aptekarski podlega zatem także ustawowo określonym zasadom ochrony konkurencji i konsumentów oraz zakazom praktyk monopolistycznych, co potwierdził w swoim wyroku Sąd Najwyższy (SN) [3]. Wyrokiem tym uchylono - w zaskarżonej przez Ministra Zdrowia części - uchwały Krajowego Zjazdu Aptekarzy wprowadzające ujednolicone i obowiązujące członków pod rygorem odpowiedzialności zawodowej, zasady kształtowania cen w aptekach (hurtowniach farmaceutycznych), co było wprawdzie zgodne z interesem środowiska zawodowego aptekarzy, ale stanowiło jednocześnie czynnik ograniczający konkurencyjność rynku leków, a tym samym godziło w interesy konsumentów. SN odniósł się także do innych postanowień Kodeksu Etyki Aptekarza Rzeczypospolitej Polskiej, zwanego dalej „Kodeksem”, uchwalonym na Nadzwyczajnym Krajowym Zjeździe Aptekarzy w Lublinie w dniu 25 kwietnia 1993 roku [4]. SN uchylił postanowienie dotyczące wprowadzenia do Kodeksu Etyki Aptekarza zakazu otwierania przez aptekarzy własnych aptek w najbliższym sąsiedztwie już istniejących lub przyjmowania stanowiska w tak usytuowanej aptece. Zakaz ten miał – w intencjach twórców – stanowić przejaw uczciwej konkurencji w prowadzeniu apteki lub hurtowni farmaceutycznej, w rzeczywistości jednak godził w zasady wolnej konkurencji i był niekorzystny dla konsumentów.

Podstawowe zadania korporacji, a także sposoby ich realizacji zostały określone w art. 7-8 ustawy [2]. Wśród nich ustawodawca wymienia reprezentację zawodu farmaceuty, w tym poprzez opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących produktów leczniczych, aptek i wykonywania zawodu aptekarza, zajmowanie stanowiska w sprawach organizacji ochrony zdrowia i gospodarki produktami leczniczymi oraz występowanie z wnioskiem o podjęcie inicjatywy ustawodawczej, a także występowanie w obronie interesów indywidualnych i zbiorowych członków izb aptekarskich. Ponadto nakłada na korporację takie obowiązki, jak sprawowanie pieczy i nadzór nad należyтым wykonywaniem zawodu, integrację środowiska zawodowego, troskę o zachowanie godności i niezależności zawodu, kodyfikowanie i upowszechnianie zasad etyki i deontologii zawodowej oraz współdziałanie z organami administracji publicznej, związkami zawodowymi i samorządami zawodowymi oraz innymi organizacjami społecznymi w sprawach związanych z wykonywaniem zawodu i innych dotyczących farmacji, a mających wpływ na ochronę zdrowia publicznego, jak i współpracę z towarzystwami naukowymi, szkołami wyższymi i jednostkami badawczo-rozwojowymi w kraju i za granicą. Należy podkreślić, że samorząd aptekarski powinien prowadzić działalność samopomocową oraz inne formy pomocy materialnej dla członków izb i ich rodzin. Do jego zadań zaliczono także udzielanie informacji dotyczących zasad wykonywania zawodu, zasad etyki zawodowej, przepisów dotyczących ochrony zdrowia i ubezpieczeń społecznych.

Zakres niniejszego opracowania uniemożliwia odpowiednią analizę zadań realizowanych przez korporację, tak więc konieczne jest ograniczenie się do kilku, szczególnie istotnych, jej funkcji. Publiczno-prawny charakter samorządu aptekarskiego ujawnia się głównie w obszarze, w ramach którego ustawodawca powierzył mu możliwość wpływania na nabycie statusu prawnego farmaceuty, jego utratę i ewentualnie zawieszenie w prawie wykonywania zawodu. I tak prawo to w odniesieniu do obywatela polskiego oraz cudzoziemca przyznaje w drodze uchwały okręgowa rada aptekarska właściwa ze względu na zamierzone miejsce wykonywania zawodu, a w odniesieniu do obywatela państwa członkowskiego Unii Europejskiej - Naczelna Rada Aptekarska. Uchwały obu tych organów, uwzględniające wniosek zainteresowanego, mają charakter prawny decyzji administracyjnych konstytutywnych, tj. kreujących prawo wykonywania zawodu, co wynika z art. 1 pkt 2 ustawy Kodeks postępowania administracyjnego [5]. W przypadku podjęcia przez powyższe organy decyzji odmownych, strona ma możliwość ich weryfikacji na drodze prawnej. Jeżeli uchwała została podjęta przez okręgową radę aptekarską, odwołanie wnosi się do Naczelnej Rady Aptekarskiej; w odniesieniu zaś

do decyzji podejmowanych przez Naczelną Radę Aptekarską, i to zarówno w pierwszej instancji, jak i wówczas, gdy działa ona jako organ odwoławczy, przysługuje zainteresowanemu skarga do sądu administracyjnego [6, 7].

Osoba, która uzyska prawo wykonywania zawodu farmaceuty, podlega wpisowi do rejestru farmaceutów prowadzonego przez właściwą okręgową radę aptekarską, z tym że w przypadku obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej wykonujących na terenie właściwości danej izby tymczasowo i okazjonalnie czynności zawodowe farmaceuty - wpisu dokonuje się do rejestru uproszczonego.

Samorząd aptekarski realizuje pieczę nad należyтым wykonywaniem zawodu m.in. poprzez sprawowanie sądownictwa dyscyplinarnego w zakresie odpowiedzialności zawodowej. Odpowiedzialność ta, stanowiąc jeden z typów odpowiedzialności prawnej, grozi członkom korporacji za postępowanie sprzeczne z zasadami etyki i deontologii zawodowej oraz przepisami prawnymi dotyczącymi wykonywania zawodu farmaceuty.

Sądownictwo dyscyplinarne jest dwuinstancyjne i obejmuje dwie kategorie sądów – okręgowe sądy aptekarskie oraz Naczelny Sąd Aptekarski. Co do zasady okręgowe sądy aptekarskie orzekają we wszystkich sprawach jako pierwsza instancja, z tym że w sprawach odpowiedzialności zawodowej członków okręgowej rady aptekarskiej i okręgowej komisji rewizyjnej orzeka okręgowy sąd aptekarski wyznaczony przez Naczelny Sąd Aptekarski.

Naczelny Sąd Aptekarski jest z kolei organem odwoławczym (organem drugiej instancji), czyli rozpatruje odwołania od orzeczeń okręgowych sądów aptekarskich, a także od własnych orzeczeń, które wydał jako organ pierwszej instancji, z tym że w innym składzie. Należy podkreślić, że orzeka on jako pierwsza instancja w sprawach odpowiedzialności zawodowej członków: Naczelnej Rady Aptekarskiej, Naczelnej Komisji Rewizyjnej, Naczelnego Sądu Aptekarskiego, Naczelnego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej i jego zastępców, a także członków okręgowych sądów aptekarskich oraz okręgowych rzeczników odpowiedzialności zawodowej i ich zastępców.

Przebieg postępowania w sprawie odpowiedzialności zawodowej reguluje ustawa o izbach aptekarskich [2] oraz wydane na jej podstawie rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie postępowania w sprawach odpowiedzialności zawodowej farmaceutów [8]. W kwestiach nieuregulowanych wyżej przywołaną

Podstawowe zadania korporacji, a także sposoby ich realizacji zostały określone w art. 7-8 ustawy. Wśród nich ustawodawca wymienia reprezentację zawodu farmaceuty, w tym poprzez opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących produktów leczniczych, aptek i wykonywania zawodu aptekarza, zajmowanie stanowiska w sprawach organizacji ochrony zdrowia i gospodarki produktami leczniczymi oraz występowanie z wnioskiem o podjęcie inicjatywy ustawodawczej, a także występowanie w obronie interesów indywidualnych i zbiorowych członków izb aptekarskich.

Samorząd aptekarski powinien prowadzić działalność samopomocową oraz inne formy pomocy materialnej dla członków izb i ich rodzin. Do jego zadań zaliczono także udzielanie informacji dotyczących zasad wykonywania zawodu, zasad etyki zawodowej, przepisów dotyczących ochrony zdrowia i ubezpieczeń społecznych.

Prawo wykonywania zawodu aptekarza na terenie RP Polakom i cudzoziemcom nadaje w drodze uchwały właściwa okręgowa izba aptekarska. Obywatelowi Unii Europejskiej nadaje je Naczelna Rada Aptekarska. Uchwały obu tych organów, uwzględniające wniosek zainteresowanego, mają charakter prawny decyzji administracyjnych konstytucyjnych, tj. kreujących prawo wykonywania zawodu, co wynika z art. 1 pkt 2 ustawy Kodeks postępowania administracyjnego

ustawą do postępowania dyscyplinarnego przed okręgowymi sądami aptekarskimi i Naczelnym Sądem Aptekarskim stosuje się odpowiednio przepisy ustawy Kodeks postępowania karnego [9].

Postępowanie dzieli się na pewne etapy. I tak właściwy rzecznik odpowiedzialności zawodowej wydaje postanowienie o wszczęciu postępowania wyjaśniającego, jeżeli uzyskał wiarygodną informację uzasadniającą podejrzenie, iż miało miejsce postępowanie stanowiące podstawę odpowiedzialności zawodowej farmaceuty, a nie zachodzą okoliczności uniemożliwiające ściganie w świetle przepisów Kodeksu postępowania karnego [9]. Jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia postępowania lub zebrane w jego toku zawierają dostateczne podstawy do przedstawienia zarzutów farmaceucie, którego dotyczy postępowanie, rzecznik odpowiedzialności zawodowej sporządza postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie farmaceucie i przesłuchuje go na okoliczność tych zarzutów. Postanowienie o przedstawieniu zarzutów zawiera wskazanie farmaceuty, którego dotyczy postępowanie, dokładne określenie zarzucanego mu przewinienia zawodowego sprzecznego z zasadami etyki i deontologii zawodowej czy przepisami prawa dotyczącymi wykonywania zawodu farmaceuty oraz uzasadnienie. W toku postępowania wyjaśniającego rzecznik odpowiedzialności zawodowej powinien dążyć do szczegółowego wyjaśnienia sprawy. W tym celu może on przesłuchać farmaceutę, którego dotyczy postępowanie, świadków lub biegłych, przeprowadzić inne dowody, a także zwrócić się o przeprowadzenie czynności w ramach postępowania do innych rzeczników odpowiedzialności zawodowej. Odmowa złożenia wyjaśnień przez farmaceutę, którego dotyczy postępowanie, nie wstrzymuje jego biegu. Jeżeli nie zachodzi potrzeba uzupełnienia postępowania wyjaśniającego, rzecznik odpowiedzialności zawodowej wydaje postanowienie o jego zamknięciu, o czym powiadamia farmaceutę, udostępnia mu zebrane dowody oraz umożliwia złożenie dodatkowych wyjaśnień i wniosków dowodowych, w terminie 14 dni od daty doręczenia postanowienia o zamknięciu postępowania wyjaśniającego. Jeżeli wynik postępowania wyjaśniającego potwierdza zasadność zarzutów stawianych farmaceucie, rzecznik odpowiedzialności zawodowej sporządza

wniosek o ukaranie i niezwłocznie kieruje go z aktami sprawy do właściwego sądu aptekarskiego.

Stronami w postępowaniu dotyczącym odpowiedzialności zawodowej są właściwy rzecznik odpowiedzialności zawodowej, pełniący funkcję oskarżyciela, obwiniony, czyli farmaceuta, przeciwko któremu został skierowany wniosek o ukaranie lub wydane zostało nieprawomocne orzeczenie, oraz pokrzywdzony. Status pokrzywdzonego ma osoba fizyczna, prawna lub inna jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której dobro zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone działaniem lub zaniechaniem farmaceuty i która wniosła skargę do rzecznika odpowiedzialności zawodowej. Obwiniony może przybrać sobie obrońców spośród członków izby aptekarskiej lub adwokatów z pewnymi wyłączeniami.

Po otrzymaniu wniosku o ukaranie przewodniczący sądu aptekarskiego kieruje sprawę do rozpoznania na rozprawie i wydaje stosowne zarządzenia przygotowujące rozprawę, chyba że uzna, że zachodzą podstawy do umorzenia postępowania lub jego zawieszenia albo że należy uzupełnić postępowanie wyjaśniające; w takim przypadku kieruje sprawę na posiedzenie niejawne. Rozprawa przed sądem aptekarskim jest jawna. Wyłączenie jawności może nastąpić tylko w ściśle określonych sytuacjach przewidzianych w przepisach Kodeksu postępowania karnego [9]. Na rozprawę wzywa się i zawiadamia o jej terminie obwinionego, pokrzywdzonego, obrońcę i rzecznika odpowiedzialności zawodowej. Przewodniczący składu orzekającego sądu aptekarskiego kieruje rozprawą i czuwa nad jej prawidłowym przebiegiem. Sąd jest obowiązany dążyć do wszechstronnego zbadania wszystkich istotnych okoliczności sprawy. W tym celu może dopuszczać z urzędu wszelkie dowody, jeżeli uzna, że są potrzebne do uzupełnienia materiału. Orzeczenie zapada na podstawie materiału dowodowego ujawnionego w toku rozprawy.

Sąd aptekarski niewątpliwie ma uprawnienia władcze. Może bowiem orzekać kary upomnienia, nagany, zawieszenia prawa wykonywania zawodu farmaceuty na okres od trzech miesięcy do trzech lat oraz karę pozbawienia prawa wykonywania zawodu. Wymierzając karę organ ten winien wziąć pod uwagę stopień winy, naruszenie zasad etyki i deontologii zawodowej, naruszenie przepisów o wykonywaniu zawodu farmaceuty, skutki czynu oraz zachowanie się obwinionego przed popełnieniem przewinienia zawodowego i po jego popełnieniu. W razie jednoczesnego ukarania za kilka przewinień zawodowych sąd aptekarski wymierza karę za poszczególne przewinienia, a następnie określa jedną karę łączną za wszystkie czyny. Przy orzekaniu kary łącznej stosuje się następujące zasady:

- w przypadku orzeczenia kar upomnienia i nagany wymierza się karę łączną nagany;
- kara zawieszenia prawa wykonywania zawodu nie wyłącza orzeczenia kary upomnienia i nagany;

- przy orzeczeniu za kilka przewinień kara łączna zawieszenia prawa wykonywania zawodu nie może przekroczyć 3 lat;
- przy orzeczonych za kilka przewinień karach rodzajowo różnych i kary pozbawienia prawa wykonywania zawodu wymierza się karę łączną pozbawienia prawa wykonywania zawodu.

Stronom, ich pełnomocnikom i obrońcom przysługuje prawo odwołania od orzeczeń i postanowień kończących postępowanie w pierwszej instancji w terminie 14 dni od daty doręczenia orzeczenia. W postępowaniu odwoławczym stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. Po rozpoznaniu środka odwoławczego Naczelny Sąd Aptekarski orzeka o utrzymaniu w mocy, zmianie albo uchyleniu zaskarżonego orzeczenia w całości lub w części. Jeżeli pozwalają na to zebrane dowody, Naczelny Sąd Aptekarski zmienia zaskarżone orzeczenie, orzekając odmiennie co do istoty, albo uchyla je w całości lub części i umarza postępowanie w odpowiednim zakresie. W innych przypadkach Naczelny Sąd Aptekarski uchyla orzeczenie i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania sądowi aptekarskiemu pierwszej instancji.

Z uwagi na szczególną dolegliwość kary, od wyroku Naczelnego Sądu Aptekarskiego, w którym orzeczono lub utrzymano w mocy w drugiej instancji karę zawieszenia lub pozbawienia prawa wykonywania zawodu, przysługuje prawo wniesienia odwołania do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania obwinionego sądu apelacyjnego - sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia wraz z uzasadnieniem. Do rozpoznania tego środka prawnego stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego [10] o apelacji, z tym że od orzeczenia sądu apelacyjnego kasacja nie przysługuje.

Prawa i obowiązki członków samorządu aptekarskiego

Przynależność do samorządu aptekarskiego rodzi po stronie jego członków określone prawa i obowiązki. Wynikają one przede wszystkim z przepisów ustawy [2], a ich kształt jest typowy dla rozwiązań istniejących w ramach działających w Polsce samorządów zawodowych zawodów medycznych – w szczególności lekarzy oraz pielęgniarek i położnych [11, 12]. Prawa i obowiązki członków pozostają w ścisłym związku z podstawowymi celami samorządu, co niewątpliwie ułatwia realizację tych celów. Dotyczą one głównie zapewnienia należytego wykonywania zawodu, uczestnictwa w strukturach samorządu oraz działalności na rzecz członków.

W świetle przepisów ustawy [2] członkowie samorządu aptekarskiego są zobowiązani do przestrzegania zasad etyki i deontologii zawodowej, godnego zachowywania się, sumiennego wykonywania swoich

obowiązków, zachowania tajemnicy zawodowej.

Pierwszy z powyższych obowiązków odwołuje się do zasad etyki i deontologii zawodowej, których ustalenie należy do kompetencji organów samorządu. Zostały one uregulowane w Kodeksie Etyki Aptekarza [4]. Określa on zarówno ogólne wymagania adresowane do aptekarza, jak również zasady postępowania aptekarza wobec pacjenta, społeczeństwa, zawodu i samorządu aptekarskiego. Kodeks reguluje ponadto relacje wzajemne pomiędzy aptekarzami. Naruszenie zawartych w nim reguł postępowania stanowi, co wyżej wzmiankowano, podstawę odpowiedzialności zawodowej członków samorządu.

Przepisy Kodeksu przewidują ochronę godności zawodu i nakazują członkom samorządu dbałość o godność zawodu. Każde postępowanie sprzeczne z etyką aptekarza, które podważa zaufanie do zawodu stanowi zgodnie z art. 2 z naruszenie tego obowiązku.

Zasada godnego zachowania się została podniesiona do rangi obowiązku ustawowego i zawarta w przepisach ustawy [2]. Towarzyszy jej nakaz sumiennego wykonywania obowiązków, jaki spoczywa na członkach korporacji. Dotyczy on zarówno obowiązków związanych z wykonywaniem zawodu farmaceuty, jak i wynikających z samej przynależności do samorządu. Jest w nim zawarte zobowiązanie farmaceuty do zachowania należytej staranności przy świadczeniu usług farmaceutycznych i realizacji innych czynności fachowych.

Zgodnie z powyższą klasyfikacją ustawa [2] przewiduje również obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej, który jest typowy dla samorządów skupiających osoby wykonujące zawody zaufania publicznego. Zakres tego obowiązku wobec członków samorządu aptekarskiego obejmuje informacje dotyczące zdrowia pacjenta i uzyskane w związku z wykonywaniem zawodu. Ujawnienie tych informacji połączone z naruszeniem przepisów omawianej ustawy stanowi podstawę do wszczęcia postępowania w sprawie odpowiedzialności zawodowej oraz do ukarania sprawcy przez sąd aptekarski. Ponadto ujawnienie lub wykorzystanie informacji objętych tajemnicą zawodową wypełnia znamiona przestępstwa z art. 266

Samorząd aptekarski realizuje pieczę nad należyтым wykonywaniem zawodu m.in. poprzez sprawowanie sądownictwa dyscyplinarnego w zakresie odpowiedzialności zawodowej. Odpowiedzialność ta, stanowiąc jeden z typów odpowiedzialności prawnej, grozi członkom korporacji za postępowanie sprzeczne z zasadami etyki i deontologii zawodowej oraz przepisami prawnymi dotyczącymi wykonywania zawodu farmaceuty.

Sąd aptekarski ma uprawnienia władcze. Może orzekać kary upomnienia, nagany, zawieszenia prawa wykonywania zawodu farmaceuty na okres od trzech miesięcy do trzech lat oraz karę pozbawienia prawa wykonywania zawodu. Wymierzając karę organ ten winien wziąć pod uwagę stopień winy, naruszenie zasad etyki i deontologii zawodowej, naruszenie przepisów o wykonywaniu zawodu farmaceuty, skutki czynu oraz zachowanie się obwinionego przed popetnieniem przewinienia zawodowego i po jego popetnieniu

Przynależność do samorządu aptekarskiego rodzaju po stronie jego członków określone prawa i obowiązki.

Wynikają one przede wszystkim z przepisów ustawy [2], a ich kształt jest typowy dla rozwiązań istniejących w ramach działających w Polsce samorządów zawodowych zawodów medycznych – w szczególności lekarzy oraz pielęgniarek i położnych

Druga kategoria praw członków dotyczy korzystania przez nich z różnego rodzaju wsparcia ze strony korporacji. W szczególności są oni uprawnieni do korzystania z pomocy izb aptekarskich w zakresie rozwijania kwalifikacji zawodowych oraz zapewniania właściwych warunków wykonywania zawodu, korzystania z ochrony i pomocy prawnej organów izb aptekarskich, korzystania ze świadczeń instytucji izb aptekarskich i działalności samopomocowej

§ 1 Kodeksu karnego, który przewiduje za ten występki alternatywnie karę grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawiania wolności do lat 2 [13].

Mimo braku wyraźnego przepisu ustawy [2] nie ma wątpliwości, że członkowie korporacji są zobowiązani do opłacania składek członkowskich. Do przyjęcia takiego wniosku prowadzi analiza treści ustawy, która w szczególności przyznaje okręgowym radom aptekarskim kompetencję do ustalania wysokości składki członkowskiej na terenie izby oraz przewiduje możliwość zastosowania przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji do ściągania od członków samorządu niezapłaconych w terminie składek. Ponadto składki członkowskie zostały zaliczone do podstawowych dochodów samorządu.

Z przynależnością do samorządu aptekarskiego wiąże się również określone w omawianej ustawie prawa członków tej korporacji. Można je podzielić na prawa związane z uczestnictwem w organach samorządu i podejmowaniem decyzji wpływających na jego funkcjonowanie. Należą do nich czynne i bierne prawo wyborcze do organów samorządu. Czynne prawo wyborcze przysługuje wszystkim członkom samorządu z wyjątkiem osób zawieszonych w prawie wykonywania zawodu. Jego realizacja polega na uczestnictwie w wyborach do organów izb, co umożliwia członkom wywieranie wpływu na działalność samorządu. Istotą biernego prawa wyborczego jest z kolei możliwość bycia wybranym do organów izb. Przysługuje ono wszystkim członkom samorządu z wyjątkiem osób ukaranych przez sąd aptekarski karą upomnienia, nagany lub zawieszenia w prawie wykonywania zawodu. Członkom korporacji, którzy zostali wybrani do jej organów przysługują uprawnienia przewidziane w art. 10 ustawy. Przepis ten w szczególności przyznaje osobom pełniącym funkcje z wyboru w organach izb lub wykonującym czynności na rzecz izb, prawo do zwolnienia od pracy na wniosek okręgowej lub Naczelnej Rady Aptekarskiej. Za okres zwolnienia pracownikowi nie przysługuje wynagrodzenie. Członkowie korporacji mogą otrzymać zwrot kosztów podróży, utraconych zarobków oraz innych uzasadnionych wydatków poniesionych w związku z wykonywaniem czynności na rzecz izby, na zasadach i w trybie ustalonym przez

organy samorządu. Zgodnie z przepisem art. 23 ust. 1 ustawy, pracodawca nie może wypowiedzieć umowy o pracę farmaceutycie, pełniącemu funkcję z wyboru w organach izby w czasie jej pełnienia bez uzyskania zgody właściwej rady aptekarskiej. Jak przewiduje Kodeks pracy w art. 41¹ ochrona przestaje obowiązywać w sytuacji, gdy ogłoszono upadłość lub likwidację pracodawcy [14]. Pracodawca nie może także wypowiedzieć warunków pracy i płacy na niekorzyść pracownika, chyba że, zgodnie z art. 43 Kodeksu pracy wypowiedzenie stało się konieczne z określonego względu [14]. Ustawodawca daje taką możliwość, gdy pracodawca wprowadził nowe zasady wynagradzania dotyczące ogółu pracowników lub gdy pracownik utracił zdolność do wykonywania dotychczasowej pracy lub w sposób niezawiniony utracił uprawnienia konieczne do jej wykonywania. Zasadą jest nieodpłatne pełnienie funkcji przez członków w organach samorządu, jednakże Krajowy Zjazd Aptekarzy może ustalić wykaz stanowisk z prawem do wynagrodzenia.

Druga kategoria praw członków dotyczy korzystania przez nich z różnego rodzaju wsparcia ze strony korporacji. W szczególności są oni uprawnieni do korzystania z pomocy izb aptekarskich w zakresie rozwijania kwalifikacji zawodowych oraz zapewniania właściwych warunków wykonywania zawodu, korzystania z ochrony i pomocy prawnej organów izb aptekarskich, korzystania ze świadczeń instytucji izb aptekarskich i działalności samopomocowej.

Rezygnacja z członkostwa w korporacji może nastąpić wyłącznie poprzez zrzeczenie się prawa wykonywania zawodu.

Przyjęto: 2008.11.19 · Zaakceptowano: 2009.01.22

Piśmiennictwo

1. Wyrok TK z dnia 2001.05.22 K 37/00, OTK 2001/4/86.
2. Ustawa z dn. 19 kwietnia 1991 r. o izbach aptekarskich (Tekst jedn. Dz. U. z 2008 r. nr 136, poz. 856).
3. Wyrok SN z dnia 2000.10.05 III SZ 5/00 OSPN wkl. 2001/6/10.
4. www.loia.pl (wg stanu na dzień 20.10.2008 r.).
5. Ustawa z dn. 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Tekst jedn. Dz. U. z 2000 r. nr 98, poz. 1071).
6. Ustawa z dn. 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz. U. nr 153, poz. 1269 ze zm.).
7. Ustawa z dn. 25 lipca 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. nr 153, poz. 1270 ze zm.).
8. Rozporządzenie z dn. 31 marca 2003 r. Ministra Zdrowia w sprawie postępowania w sprawach odpowiedzialności zawodowej farmaceutów (Dz. U. nr 65, poz. 612).
9. Ustawa z dn. 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. nr 89, poz. 555 ze zm.).
10. Ustawa z dn. 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. nr 43, poz. 296 ze zm.).
11. Ustawa z dn. 17 maja 1989 r. o izbach lekarskich (Dz. U. nr 30, poz. 158 ze zm.).
12. Ustawa z dn. 19 kwietnia 1991 r. o samorządzie zawodowym pielęgniarek i położnych (Dz. U. nr 41, poz. 178 ze zm.).
13. Ustawa z dn. 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 ze zm.).
14. Ustawa z dn. 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Tekst jedn. Dz. U. z 1998 r., nr 21, poz. 94 ze zm.).